

COMPASS

ENHANCING MOTIVATION OF
OLDER LEARNERS TO LEARN
THROUGH CULTURE

AVEIRO - PORTUGAL

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

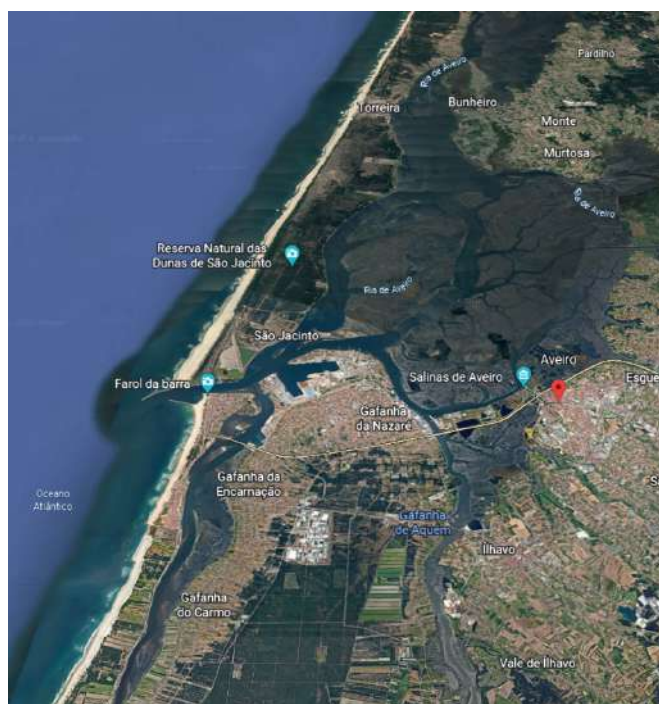

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

This work is licensed under Attribution-ShareAlike 4.0 International. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Aveiro tūristu gids

Aveiro pilsēta atrodas Baixo Vouga apakšreģionā, starp Atlantijas okeānu un pieguļošo rajonu kalnainajiem apgabaliem. Aveiro pilsēta ir apveltīta ar daudzveidīgu ainavu, ko raksturo gara smilšaina piekraste, plašu upes grīvu un vairākiem parkiem un dārziem. Upes grīva ir jūras atkāpšanās rezultāts, veidojoties piekrastes joslām, kas no 16. gadsimta veidoja lagūnu. Tā ir viena no nozīmīgākajām un skaistākajām Portugāles piekrastes ģeogrāfiskajām iezīmēm. Kopumā visa grīva aizņem vienpadsmit tūkstošus hektāru, no kuriem seši tūkstoši ir pastāvīgi applūstoši, un tā izvēršas četros nozīmīgos kanālos, kas sazarojas cisternās, ap kurām atrodas daudzas salas un saliņas, kas pazīstamas kā "Portugāles Venēcija". Aveiro pilsētu šķērso vairāki kanāli, un tā tiek uzskatīta par vienu no interesantākajiem galamērķiem valstī, pateicoties tās krāsainajām laivām, pastelkrāsainajām jūgendstila ēkām un mierīgajai pilsētas atmosfērai.

1. attēls – Aveiro atrašanās vieta (attēlu izveidoja Rei-artur, 2006. gada janvāris, Portugāles kartes daļa. Šis fails ir licencēts saskaņā ar Creative Commons attiecinājumu. GNU bezmaksas dokumentācijas licence. Izcelsme: Wikipedia)/ 2. attēls – Aveiro skats no gaisa (drukāšanas ekrāns no Google Earth)

AVEIRO PILSĒTAS PIRMSĀKUMI

Aveiro pilsētas pirmsākumi ir cieši saistīti ar kādas dižciltīgas sievietes vārdu - Mumadona Dias. Grāfiene Mumadona Diasa bija bagātākā un ietekmīgākā pussalas dāma. Ziemeļrietumos viņai piederēja zemes starp Koimbru un Galisiju (Spānijā), tostarpā bija arī Aveiro un Gimarēsa. Par to liecina dāvinājuma dokumenti, parakstīti 959. gada 26.

Janvārī. Tajos ir arī liecība par Gimaraesas klostera dibināšanu pie kura grāfienie uzcēla pili, lai aizsargātu klosteri starp 950. un 957. gadu. Šajos dokumentos viņa piemin Alavário, toponīmu, kas radīja Aveiro.

Grāfiene Mumadona Diasa. (Autors: Tm; Alvaro Brée statuja. Licencēta saskaņā ar Creative Commons. Izcelsme: Wikipedia)

Tolaik zvejniecība un jo īpaši sāls ražošana jau bija saistīta ar Aveiro reģiona ekonomiku. Tā kā galvenās saimnieciskās darbības tolaik vēl tikai attīstījās, zvejniecība un sāls ražošana aicināja cilvēkus šeit palikt. Aveiro 13. gadsimtā tika paaugstināta līdz pilsētas kategorijai, un iedzīvotāju skaits pieauga galvenās baznīcas S. Miguel apkārtnē. Autors Rangel de Quadros uzskata, ka "ir iespējams, ka šis templis radies pirms monarhijas", atsaucoties uz grāfienes Mumadonas Dias testamentu. Vēlāk karalis Žuans I, pēc sava otrā dēla D. Pedro

padoma, kurš bija saņēmis Aveiro dāvanā, pavēlēja to apbūvēt ar mūriem.

Attēls: [Mumadona's Testaments] Datums: 26 Janvāris, 959

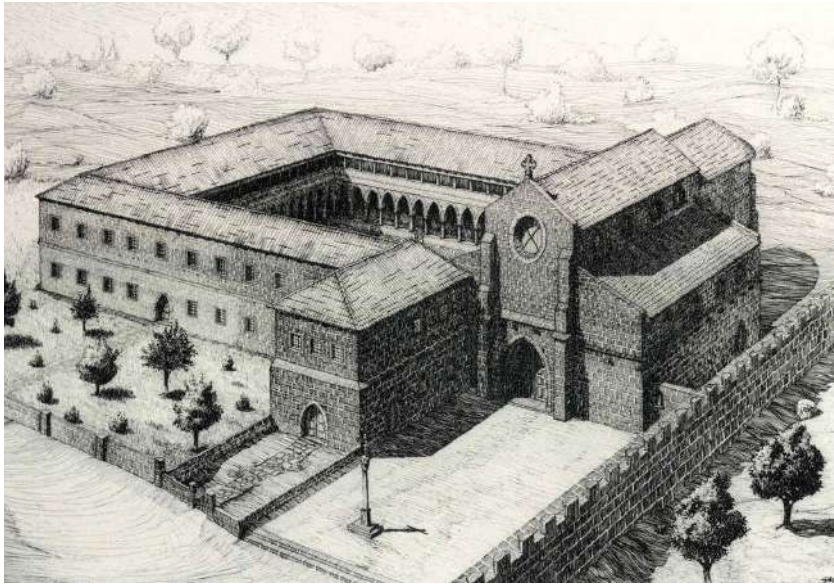
Valoda: Latīņu / References kods:

PT/AMAP/ECL/CSMOGMR/003/L1

Mumadonas testaments (© ANTT-Arquivo Nacional Torre do Tombo. Izcelsme: pašvaldības arhīvs Alfredo Pimenta.)

Flīžu panelis no Aveiro dzelzceļa stacijas ēkas, kurā redzams Aveiro mūris (Helēnas Soaresas fotoattēli)

Sandomingosas klosteris (Saula Ferreira gravīra, 1985, Aveiro diecēzes draudzes arhīvā)

1434. gadā D. Duarte piešķīra pilsētai privilēģiju rīkot ikgadēju bezmaksas gadatirgu, kas kopš tā laika ir pazīstams kā Feira de Março. 1472. gadā D. Afonso V otrā meita, D. Joana, iestājās Jēzus klosterī, kur viņa nomira 1490. gada 12. maijā, un šis notikums turpmāk tika atzīmēts pašvaldības svētkos.

Aveiro katedrāle / Sandomingosas baznīca (Foto: Helēna Soaresa)

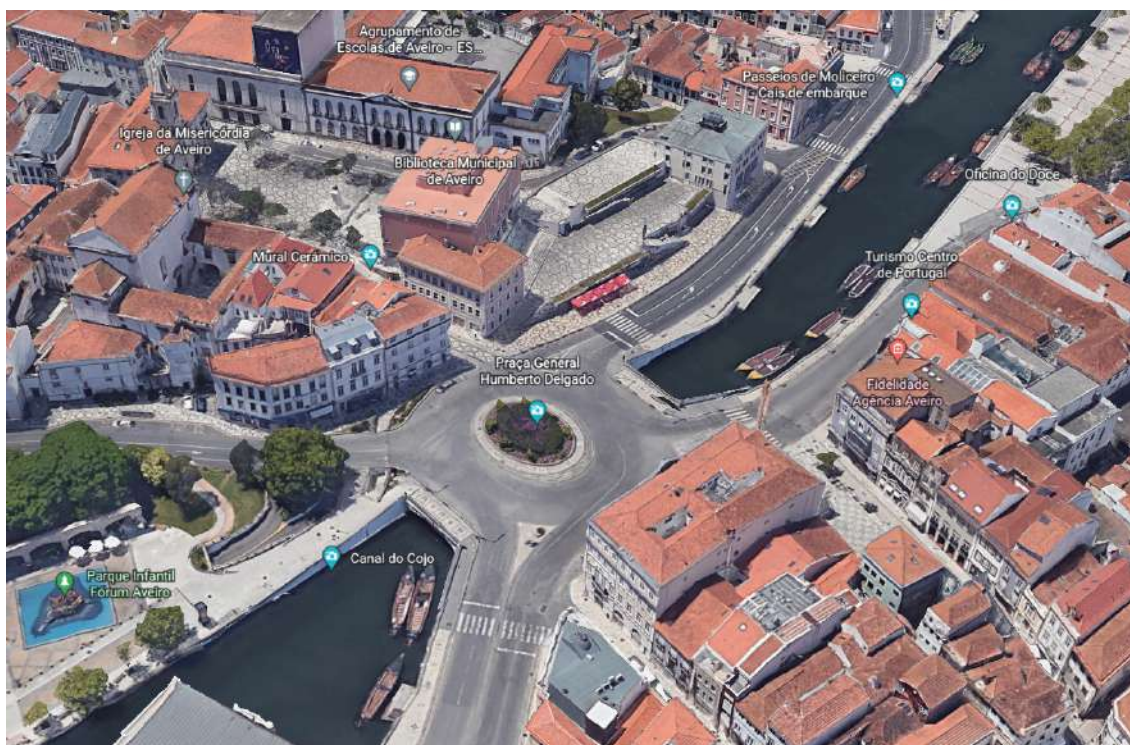
Karaļa meitas uzturēšanās Aveiro to būtiski ietekmēja, jo piesaistīja uzmanību pilsētai un veicināja tās attīstību. Ģeogrāfiskais novietojums nodrošināja sāls ieguvu, bet zvejniecība un jūras tirdzniecība bija noteicošie faktori, kas veicināja iedzīvotāju apmešanos. 16. gadsimta beigās un 17. gadsimta sākumā, dēļ nestabilitātes, ko radīja satiksme starp upes grīvu un jūru, noveda pie kanāla slēgšanas, un līdz ar to Aveiro ostas izmantošana tika bloķēta. Līdz ar kanāla slēgšanu radās neveselīgi apstākļi lagūnā. Stāvošie ūdeņi paskaidrināja apkārtējo vidi un tādi apstākļi ievērojami samazināja iedzīvotāju skaitu. Daudzi emigrēja, radot ekonomisko nestabilitāti un sociālo krīzi. Tieši šajā lejupslīdes periodā tika uzcelta ievērojamā Misericórdia baznīca, Filipīnu valdīšanas laikā.

Žēlsirdības baznīca Aveiro (Foto Helēna Soaresa)

1759. gadā karalis Hosē I pacēla Aveiro pilsētas statusu, dažus mēnešus pēc tam, kad bija nosodījis un atcēlis hercogu D. Hosē

de Mascarenhas no Lencastre par nodevību Távoras lietas laikā. Šī iemesla dēļ jaunajai pilsētai tika dots nosaukums Nova Bragança, nevis Aveiro. Vēlāk šis nosaukums tika pamests, atgriežot pilsētai tās iepriekšējo konfesiju. 1774. gadā pēc D. Hosē lūguma pāvests Klements XIV nodibināja diecēzi Aveiro. 1835. gadā S. Migela baznīca tika nojaukta. Attēlā vietas skats no gaisa kur kādreiz atradās Igreja Matriz de S. Miguel.

S. Migela baznīcas vietas skats no gaisa pašreizējā laikā (Google drukas ekrāns)

S. Migela baznīca tika nojaukta pirms 187 gadiem. Šīs baznīcas vietā pašlaik atrodas Praça da República, kur atrodas statuja par godu Hosē Estevao stendi.

Praça da República (Foto Helēna Soaresa).

Pēc autora Cardoso Ferreira domām, S. Migela baznīcas nojaukšana bija saistīta ar hartu, ko parakstīja Hosē Hoakims Lopess de Lima 1835. gada 11. oktobrī. Viņš bija pirmais civilais gubernators Aveiro (vai ģenerālis administrators). Harta samazināja pilsētas pagastus no četriem līdz diviem, pa vienam katrā galvenajā kanāla pusē. Tādējādi izveidojās jauni pagasti, Glória un Vera Cruz.

Hosē Hoakims Lops de Lima (Autors: Žoau Makfails (1816–1856). Izcelsme: Vikipēdija. Licencēšana: publiskais īpašums)

Hosē Hoakims Lops de Lima (Autors: Žoau Makfails (1816–1856). Izcelsme: Vikipēdija. Licencēšana: publiskais īpašums)

1905. gada 15. martā grupa cilvēku no Aveiro uzrunāja karali, sakarā ar Karmelītu klostera slēgšanu: — «No visām cēlas pagātnes paliekām, var teikt, ka mums nekas nav palicis pāri; no uguns postījumiem, kas notika klosterī S. Domingos un Bīskapa pilī un pūlēm, lai to atjaunotu; apmainot vecos pamatus ar modernajām mājām, kuras drīz sabruka drupās, aizslaucīja no pilsētas visas labklājības pazīmes.» [Dokuments pārrakstīts ADA, sēj. XXVI, 1960, lpp. 235236.].

19. gadsimtā, Aveiro iedzīvotāju aktīvā līdzdalība liberālajās cīņās, un Parlamenta deputāta Hosē Estēva Koelju de Magalhaisa personība bija izšķiroša loma pašreizējo standartu

nostiprināšanā un transporta attīstībā. Lisabonas-Porto dzelzceļa līnijas pārejas darbi veicināja pilsētas attīstību, ļaujot tai šodien ieņemt augstāko pozīciju valsts ekonomiskajā kontekstā.

Hosē Estēvs Koelju de Magalhaess. (Autors: José Maria Sales. Izcelsme: Wikipedia. Licencēšana: publiskais īpašums)

Estado Novo laikā (diktatūras politiskais režīms, kas valstī valdīja no Portugāles konstitūcijas apstiprināšanas 1933. gadā līdz tās gāšanai revolūcijas laikā, 1974. gada 25. aprīlī), Aveiro bija viena no galvenajām mencu zvejā iesaistītajām ostām.

Pašlaik Aveiro pilsētā ir vērojama liela izaugsme! Pašvaldība ir iesniegusi Aveiro kandidatūru Eiropas kultūras galvaspilsētai 2027. gadam. Aveiro Pilsētas dome kultūru uzskata par

prioritāru politisko likmi pilsētas stratēģiskajai attīstībai Aveiro pašvaldībā.

Alboi daudzģimeņu ēka, ko veidojis arhitekts Rikardo Vieira de Melo (Foto: Helēna Soaresa)

Jaunais un vecais (Foto: Helēna Soaresa)

RIA DE AVEIRO KUĢIS MOLICEIRO

Slavenākā laiva, kas kuģo Ria de Aveiro (tā sauktā Barco Moliceiro - jūras aļģu kombaina laiva).

Agrāk zemnieki mēsloja Aveiro reģiona smilšainās zemes ar jūraszālēm, kas tika nozvejotas uz laivām, tāpēc tā nosauca laivas. Šīs laivas tika darbinātas ar buru vai ar 5 līdz 7 metrus gariem stieņiem, vai ar taukiem (jūgs ir kabelis, kuru izmanto šaurāko kanālu ejās vai gar krastiem, kuģojot pret straumi vai pret vēju). Laivas kopējais garums ir aptuveni 15 metri un sijas platums ir 2,50 metri. Tās ir zemas malas laivas, izgatavotas no priedes koka, kas var pārvietoties zemā ūdens augstumā, lai atvieglotu jūraszāļu iekraušanu.

Moliceiros laivas (Foto Helēna Soaresa)

Ria de Aveiro varam apskatīt arī laivas “Saleiro Marcantel” un “Batedeira”.

Bateira laiva. (Foto Helēna Soaresa)

No trim laivām, lielākā pēc izmēriem ir Saleiro Mercantel. Laivas nosaukums ir saistīts ar tās izmantošanu sāls

transportēšanai no jūras kara flotes uz pilsētu noliktavām. Pašlaik Ria de Aveiro ir seši Saleiro Mercantel un 20 Moliceiro.

Laiva estuārā (Foto Helēna Soaresa)

Krsain Moliceiro laivu izmantoja, lai zvejotu jūras aļģes. Zemnieki izmantoja iespēju brīvi izpausties un veidoja satīriskus, naivus zīmējumus vai izpauda sociālo kritiku uz laivu sāniem. Salazara diktatūras gados šīs gleznas tika izmantotas, lai izpaustu viedokļus pret uzstādīto režīmu. Mūsdienās valda nerātnais tonis, kā redzams attēlos.

Moliceiro laivas priekšgals (Foto: Helēna Soaresa)

Moliceiro brauciens (Foto: Helēna Soaresa)

Ekskursijas ar Moliceiro laivām kļuva populāras un veicināja tūrisma straumi Aveiro pilsētā. Laivas ir pielāgotas un tām nav ķīlis, tās ir plakanas ar piekarināmu dzinēju. Visizplatītākā Moliceiro laivu ekskursija ir pa 4 pilsētas kanāliem Ria de Aveiro: Centrālo, Piramīdu, Kojo un Sanroka kanālu. Katrs moliceiro var pārvadāt no 20 līdz 22 pasažieriem.

Moliceiro brauciens (Foto: Helēna Soaresa)

Visā pilsētas centrā var dzirdēt, kā laivas taurē, lai sazinātos kuģojot pa kanālu šaurākajām daļām, pat lietainā laikā.

Jerónimo Pereira de Campos rūpnīca | Aveiro kongresu centrs
(Foto: Helēna Soaresa)

Tūristu ceļveži pasažieriem izskaidro visaktuālāko vietu vēsturi, kuras tie šķērso. Tādējādi vēsturiskās jūgendstila ēkas, Aveiro sāls purvi, sāls siena kaudzes, zivju noliktavas, dažādi tilti tiek

Novērtēti, īpašu uzmanību vēršot uz Carcavelos tiltu, modernajā pilsētas rajonā, kur tā izceļas ar Aveiro forumu un Manuela Firmino tirgu. Kojo kanāla galā var redzēt Campos keramikas rūpnīcu, kura tagad ir atjaunota. Tajā ir izvietota Aveiro patrontelpa, Nodarbinātības institūts un Aveiro kongresu centrs.

Fonte Nova ezers (Foto: Helēna Soaresa)

Aveiro forums (Foto: Helēna Soaresa)

Ikviens svētki ir iemesls laivu braucienam pa pilsētu. Moliceiros laivas ir svarīgas pilsētas tūrismam un tām ir arī starptautiska nozīme. Aveiro vairs nav iedomājama bez laivām! Pagaidām vēl ir sastopami amatnieki, kuri prot būvēt šīs laivas trīs

tradicionālajos veidos. Šie amatnieki tiek uzskatīti par meistariem. Bet, tā kā visi meistari ir vecāki par 60 gadiem, tradicionālo laivu būvniecības nākotne ir uz jautājuma zīmes.

JŪGENDSTILS

Jūgendstila detaļas no Major Pessoa mājas (foto: Helēna Soaresa)

Gar galveno kanālu Aveiro centrā, un citur pilsētā, atrodas vairākas ēkas ar Jūgendstila fasādēm, kas iemantojušas pilsētai jūgendstila brīvdabas muzeja reputāciju. Vislabākais jūgendstila kustības piemērs Aveiro ir māja, kas pazīstama kā Casa Major Pessoa. Projekts tika pabeigts 1909. gadā, ko paveica arhitekti Silvu Roča un Ernesto Korrodi.

Jūgendstila pasakas no Majora Pessoa mājas (foto: Helēna Soaresa)

Fasādes dekoratīvā pārpilnība, ar dabas motīviem (ziediem un dzīvniekiem) un stilizētās, izliektās formas, sastopamas akmens apstrādē, flīzēs un mākslinieciskajā metālapstrādē, dod jūgendstila raksturu. Pašlaik Casa Major Pessoa ir Arte Nova muzejs, pilsētas muzejs un arhitektūras/mākslinieciskais interpretācijas centrs, kas kalpo, kā sākumpunkts Arte Nova de Aveiro Route un ir daļa no Eiropas kultūras ceļa Réseau Art Nouveau tīkla.

Casa Major Pessoa, viens no skaistākajiem jūgendstila paraugiem Aveiro (foto: Helēna Soaresa)

AVEIRO MĪKĀS OLAS

Ovos Moles de Aveiro ir Aveiro reģiona gastronomijas un tūrisma ikona. Pirmo reizi tas tika uztaisīts 16. gadsimtā, Aveiro sieviešu dominikāņu ordeņa Jēzus klosterī (tagad Aveiro muzejs). To gatavo, apvienojot olas dzeltenumu ar cukura sīrupu, tradicionālajām zināšanām un slepenu ģimenes recepti, kas ir pārmantota no paaudzes paaudzē.

Tolaik olu baltumus mūķenes izmantoja mājas darbos, piemēram, drēbju gludināšanā. Tā kā bija palikuši pāri daudz olu dzeltenumi, no tiem sāka ražot saldumus klosterim, kā arī zāles veselībai. Mūķenes izmantoja cukuru no Madeiras salas, olu dzeltenumus un ūdeni, pēc tam masu liekot vafelēs, un tā radās delikatese, ko tik daudzi garšojuši visus šos gadsimtus.

Ovos moles – Aveiro (Foto: Helēna Soaresa)

Mūsdienās Ovos Moles joprojām tiek pasniegtas vafelē, un tās ir pieejamas tādās formās kā zivs, čaumalas vai gliemežvāki, lai godinātu Aveiro pilsētas zvejniecības mantojumu un jūras tuvumu. Tās var atrast iepakotas mazās koka mucās, kuras ir apgleznotas ar rokām.

Dažādi veidi, kā iepakot Ovos Moles de Aveiro (Foto Helēna Soaresa)

Eiropas Savienība pieņēma Ovos Moles de Aveiro kvalitāti, piešķirot tai nosaukumu "Aizsargāta ģeogrāfiskās izcelsmes norāde". Šī bija pirmā reize, kad šāds nosaukums tika piešķirts portugāļu izstrādājumam.

SVĒTĀ ŽANNA NO AVEIRO

Joana de Portugal, saukta arī par Santa Joana Princesa, bija Portugāles princese Casa de Avis, karaļa D. Afonso V un viņa pirmās sievas karalienes D. Izabeles meita. Viņa pat tika zvērināta Portugāles kronprincesei, un šo titulu saglabāja līdz viņas brāļa, topošā karaļa D. Žoau II dzimšanai.

Princesei Žannai jau no agras bērnības bija spēcīgs morāls aicinājums. Lai gan viņa dzīvoja galmā, viņa izvairījās no sapulcēm un deva priekšroku lūgšanām un pārdomām. Runāja, ka princese esot bijusi ļoti glīta, taču viņa noraidījusi vīriešus, kuri vēlējās ar viņu satikties, jo vēlējusies kļūt par mūķeni.

Santas Džoanas princeses portrets. Autors: Nuno Gonçalves. Licencēšana: publiskais īpašums. Avots: Wikipedia

Attēlā redzams princeses portrets. Tā ir eļļas glezna uz kastaņa koka, datēta no 1472. līdz 1475. gadam, ko, domājams, ir gleznojis portugāļu gleznotājs Nuno Goncalves. Tā ir izstādīta Aveiro muzejā un tiek uzskatīts, ka tā ir skaistākā bilde, kas jebkad ir gleznota vecajā portugāļu tehnikā. Kad reliģiskās grupas izmira un Baznīcas īpašumus pārņēma valdība, glezna kļuva par daļu no valsts mantojuma.

Žanna ar lielām dusmām noraidīja vairākus laulību piedāvājumus, tāpēc 1475. gadā viņa pievienojās Jēzus dominikāņu klosterim Aveiro. Lai gan viņas brālis jau bija kroņa mantinieks un mantojuma līnija bija droša, viņa bija spiesta atstāt ordeni un vairākas reizes atgriezties galmā. Kārlis VIII no Francijas lūdza viņas roku, bet princese lūgumu noraidīja. Viņš bija 18 gadus jaunāks par Žannu.

1485. gadā Žannas roku lūdza Ričards III no Anglijas, kurš tikko bija zaudējis sievu un bija tikai astoņus mēnešus jaunāks par viņu. Priekšlikums bija daļa no plāna, lai Žannas brāļameita Elizabete no Jorkas varētu apprecēties ar savu brālēnu Manuelu I, kurš pēcāk kļuva par karali. Tomēr Ričarda nāve kaujā, par kuru Žanna it kā redzēja pravietisku sapni, lika apturēt šos plānus.

Princese Žanna tā arī nekļuva par mūķeni Jēzus klosterī. Kā karaliskajai princesei un iespējamai troņmantniecei šī ideja nepatika nedz karalim, nedz cilvēkiem. Saskaņoties ar tik daudzām grūtībām, princese izvēlējās nekļūt par mūķeni, taču viņa teica, ka vienmēr valkās iesācējas plīvuru. Princese dzīvoja nabadzībā Jēzus klosterī un savu nopelnīto naudu izmantoja, lai palīdzētu citiem nabadzīgajiem cilvēkiem. Pateicoties savai laipnībai un atdevei cilvēkiem viņa drīz tika nodēvēta par svēto.

Kādu dienu princese saslima ar mēri. Viņa nomira 1490. gada 12. maijā pēc ļoti sāpīgas nāves. Kad viņas bērni gājieni gāja cauri klosteru teritorijai, viņas sarūpētie ziedi nokrita uz viņas zārka, kā pēdējais veltījums. Šis notikums tika uzskatīts par pirmo brīnumu, ko paveica svētā princese Žanna. Kopš tā laika viņai tika piedēvēti arī daudzi citi brīnumi. Divsimt gadus vēlāk, 1693. gadā, pāvests Inocents XII pasludināja princesi Žannu par svētīgu un viņas svētku diena tika svinēta katru gadu 12. maijā. 1965. gada 5. janvārī pāvests Pāvils VI pasludināja Žannu par Aveiro pilsētas aizsargu.

SVĒTĀS ŽANNAS MUZEJS

Aveiro muzejs ir pilsētas kultūras centrs. Tai ir ļoti bagāta pagātne, kas sniedzas daudzus gadsimtus. Cilvēki to sauc par "Museu de Santa Joana", jo princese Žanna šeit dzīvoja kopā ar dominikāņu mūķenēm.

Aveiro muzejs (Foto: Helēna Soaresa)

Muzejs atrodas sieviešu dominikāņu ordeņa Jēzus klosterī, no 15. gadsimta otrās puses un ir veltīts pilsētas patronei Princesai Santai Žannai. Tas ir klasificēts, kā valsts piemineklis.

Muzejā var redzēt vērtīgu svētās mākslas kolekciju. Bet Princeses Santas Žannas kaps ir viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ cilvēki apmeklē muzeju. Kad princese nomira, viņa lūdza, lai viņu apglabā mazā kapā, kas arī tika izdarīts. 1693. gadā, kad viņa tika padarīta par svēto, dominikāņu mūķenes lūdza karalim Pedro III jaunu kapu. Karaliskais

celtnieks Joo Antunes izstrādāja kapu, kura celtniecība aizņēma 11 gadus.

Princeses Santas Džoanas kaps (foto Helēna Soaresa)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

This work is licensed under Attribution-ShareAlike 4.0 International. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>